

AZBEST

CZYM JEST AZBEST ?

JAKI MA WPŁYW NA NASZE ZDROWIE ?

AZBEST jest nazwą ogólną obejmującą włókniste minerały z grupy serpentynów i amfiboli naturalnie występujących w przyrodzie.

Azbest jest znany i wykorzystywany przez człowieka od tysiącleci, ale surowcem powszechnie stosowanym stał się dopiero w XX wieku.

Azbest posiada wyjątkowe właściwości fizyczne i chemiczne. Jest niemal niezniszczalnym tworzywem o wielu zaletach:

- * odporność na działanie bardzo wysokich temperatur (temperatura rozkładu i topnienia najbardziej popularnego azbestu białego - chryzotyłu - wynosi 1500-1550 °C), działanie mrozu, kwasów, substancji żrących,
- * dźwiękochłonność,
- * elastyczność,
- * wytrzymałość na rozciąganie,
- * niskie przewodnictwo cieplne i elektryczne,
- * łatwość łączenia się z innymi materiałami takim jak tworzywa sztuczne, cement.

WPŁYW AZBESTU NA ZDROWIE LUDZKIE

Azbest jest zaliczany do substancji o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka oraz o działaniu toksycznym przy narażeniu przewlekłym. Szkodliwość azbestu nie wynika z jego składu chemicznego - przyczyna szkodliwości tkwi w jego włóknistej strukturze. Niewidoczne dla oka i niewyczuwalne w dotyku włókna azbestu są najcieńszymi włóknami występującymi w przyrodzie, które mają tendencję do wielokrotnego rozwarstwiania się – dzięki temu mogą być dziesiątki a nawet setki razy cieńsze od ludzkiego włosa. Po przedostaniu się z wdychanym powietrzem do układu oddechowego, zostają najczęściej wydalone przez organizm. Jednakże istnieją takie włókna, których organizm nie potrafi się pozbyć. Są to tzw. włókna respirabilne – ich długość przekracza 5 mikrometrów (1 μm - 1 mikrometr to milionowa część metra), zaś średnica jest mniejsza od 3 μm . Włókna te gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia, powodując zmiany chorobowe (azbestozależne): pylica azbestowa (azbestozy), rak płuc, zmian opłucnowych, międzybłoniaka opłucnej. Organizm nie jest w stanie rozpuścić włókien azbestu ze względu na ich dużą odporność chemiczną.

Azbest jest groźny dla zdrowia, gdy unosi się w powietrzu i jest możliwość wdychania jego włókien. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie występuje ich wdychanie, wyroby zawierające azbest nie stanowią zagrożenia dla zdrowia.

Zagrożenie ze strony azbestu jest przez ludzi bagatelizowane ze względu na mikroskopijną wielkość włókien oraz długotrwały i utajony rozwój choroby. Przez długi okres choroba może się nie ujawniać

– pierwsze jej objawy mogą dać o sobie znać po okresie dwudziestu, a nawet czterdziestu lat od pierwszego kontaktu z pyłem azbestowym. **Pamiętaj!** Jedynym ostrzeżeniem dla człowieka jest świadomość zagrożenia.

Według Państwowego Zakładu Higieny każdy kontakt z azbestem może być niekorzystny i należy go unikać, chociaż nie musi on wywołać skutków chorobowych. Możliwość kontaktu z azbestem należy zatem ograniczyć do minimum.

Materiały zawierające azbest jeśli są właściwie użytkowane i dobrze zabezpieczone nie stanowią zagrożenia dla zdrowia ludzi.

Istnieje kilka odmian azbestu, różniącego się m.in. składem chemicznym oraz rodzajem włókien. Największe znaczenie przemysłowe w Polsce i około 95 % udział w ogólnej masie stosowanych minerałów azbestowych miał azbest biały (chryzotyl - uwodniony krzemian magnezu). Rzadziej stosowane, choć dużo bardziej niebezpieczne dla zdrowia są: – azbest niebieski – krokydolit, – azbest brązowy – amozyt.

W przeważającej części azbest używany był do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych, głównie lekkiej, wytrzymałej, trwałej i niepalnej płyty azbestowo-cementowej – eternitu do pokryć dachowych i elewacyjnych oraz różnego rodzaju rur. Ponadto azbest stosowany był m.in. do produkcji wyrobów włókienniczych (przędza, sznury), wyrobów ciernych (klocki hamulcowe, tarcze sprzęgłowe), wyrobów hydroizolacyjnych (lepiki, papy dachowe, płytki podłogowe).

Ze względu na szkodliwość wyrobów azbestowych dla zdrowia ich produkcja zakazana została w Polsce ustawą o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z którą do 28 września 1998 r. zakończono produkcję płyt azbestowo-cementowych, zaś od 28 marca 1999 obowiązuje zakaz obrotu azbestem i wyrobami go zawierającymi. W krajach Unii Europejskiej zakaz wydobycia azbestu oraz produkcji i przetwarzania wyrobów zawierających azbest wprowadziła Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 marca 2003 r., zaś całkowity zakaz stosowania azbestu wprowadzony został 1 stycznia 2005 r.

W 2002 roku Rada Ministrów przyjęła krajowy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Celem Programu jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych i środowiskowych spowodowanych azbestem, poprzez sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów i odpadów zawierających azbest. Przepisy prawa nakazują ich wykorzystywanie, przemieszczanie i usuwanie przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności. Wskazano termin usunięcia azbestu do 2032 roku, na użytkowników i właścicieli nieruchomości nałożone zostały konkretne obowiązki związane z dokumentowaniem rodzaju, ilości i miejsc występowania tych wyrobów i ocenie ich stanu oraz przekazywaniem tych informacji marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

Odpowiednie składowanie odpadów azbestowych jest jedyną metodą ich bezpiecznego unieszkodliwiania. Składowisko przyjmujące odpady azbestowe w Chruściku oddalone jest od Skwierzyny ok. 40 km.

Bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest jest możliwe po stwierdzeniu braku widocznych uszkodzeń mogących stwarzać warunki dla emisji włókien azbestu do środowiska.

Wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest dopuszcza się w użytkowanych instalacjach lub urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r.

Transport wyrobów azbestowych może być wykonywany jedynie przez przedsiębiorców posiadających stosowne zezwolenie. Firma zajmująca się usuwaniem azbestu przed przystąpieniem do robót winna zawiadomić PINB oraz PIP, natomiast właściciel nieruchomości winien zgłosić ten fakt organowi administracji budowlanej. Aby zapewnić bezpieczne użytkowanie wyrobów zawierających azbest właściciele (użytkownicy) nieruchomości winni przeprowadzać coroczne oceny stanu tych wyrobów i przekazywać te informacje odpowiednim organom (osoby fizyczne Burmistrzowi Miasta a inne jednostki Marszałkowi Województwa).

Szczegółowe sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest określa rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 71, poz. 649), natomiast wymagania w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest zawiera rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz. U. z 2010 r. Nr 8, poz. 31).

OBOWIĄZKI właścicieli, użytkowników wieczystych lub zarządców nieruchomości, a także obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest.

Przy wykorzystywaniu azbestu lub wyrobów zawierających azbest należy uwzględniać okres upływu gwarancji producenta wyrobu oraz wyniki przeprowadzanych kontroli i oceny stanu wyrobu.

Prowadzenia kontroli stanu wyrobów zawierających azbest w terminach wynikających z oceny stanu tych wyrobów.

Pierwszej kontroli należało dokonać w terminie do 5 listopada 2004 roku.

Z przeprowadzonej kontroli należy sporządzić w dwóch egzemplarzach ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest (wzór oceny przedstawiono w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest – Dz. U. Nr 71, poz. 649 ze zm.)

Jeden egzemplarz oceny należy przechowywać łącznie z dokumentacją miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej, drugi egzemplarz oceny należy przekazać właściwemu organowi nadzoru budowlanego w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.

Wyroby nie zakwalifikowane do wymiany w ocenie, o której mowa w pkt 4 należy zabezpieczyć zgodnie z § 5 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Wyroby zakwalifikowane zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia lub uszkodzenia powinny być usunięte zgodnie z § 8 ww. rozporządzenia i zastąpione wyrobami nie zawierającymi azbestu.

Prace polegające na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest należy zgłosić do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej.

W pomieszczeniach, w których był lub jest użytkowany azbest umieszcza się w widocznym miejscu instrukcję bezpiecznego postępowania i oznakowanie według wzoru przedstawionego w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31)

Miejsca występowania instalacji lub urządzeń zawierających azbest lub wyrobów zawierających azbest należy zaznaczyć w planach sytuacyjnych.

Należy dokonać inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest, poprzez sporządzenie spisu z natury.

Wynik inwentaryzacji ujmuje się w informacji według wzoru przedstawionego w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31).

Informację należy sporządzić w dwóch egzemplarzach – jeden przekazuje się Marszałkowi Województwa Lubuskiego, drugi przechowuje się przez okres jednego roku do czasu sporządzenia następnej informacji.

Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację burmistrzowi.

Informacja podlega corocznej aktualizacji w terminie do 31 stycznia każdego roku.

Należy zaznaczyć, iż nie wykonywanie nałożonych obowiązków wiąże się z określonymi sankcjami. Art. 346 ustawy Prawo ochrony środowiska stanowi, że kto, wykorzystując substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska, nie przekazuje okresowo informacji o rodzaju, ilości i miejscach ich występowania podlega karze grzywny. Tej samej karze podlega, kto w wymaganym zakresie nie dokumentuje rodzaju, ilości i miejsc występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska oraz sposobów ich eliminowania. Orzekanie w sprawach, o których mowa następuje na podstawie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Przeprowadzona Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest wskazuje, iż na terenie Gminy Skwierzyna znajduje się 484,117 Mg azbestu .

ZREALIZOWANE ZADANIA Z ZAKRESU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST PRZEZ GMINĘ SKWIERZYNA W LATACH 2015-2017:

W 2015r. Gmina Skwierzyna na zadanie pn „ Usuwanie azbestu w Gminie Skwierzyna” pozyskała dotację w kwocie 27.902,06 zł . Usunięto łącznie 72,76 Mg.

W 2016r. Gmina Skwierzyna na zadanie pn „ Usuwanie azbestu w Gminie Skwierzyna” pozyskała dotację w kwocie 67.723,44 zł . Usunięto łącznie 218,94 Mg.

W 2017r. pozyskano dotację w kwocie 20.476,83 zł, usunięto łącznie 52,531 Mg wyrobów azbestowych.

Całkowita ilość odpadów poddanych unieszkodliwieniu w ramach otrzymanych dotacji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w latach 2015-2017 wynosi 344,231 Mg.

ZASADY DOFINANSOWANIA USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY SKWIERZYNA

Gmina Skwierzyna w celu realizacji postanowień „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” realizuje w cyklach rocznych Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Skwierzyna na lata 2013-20132 przyjęty Uchwałą Nr XLVII/354/13 Rady Miejskiej w Skwierzynie z dnia 19 grudnia 2013 .

Program jest dofinansowywany ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze, przy udziale środków NFOŚiGW.

Celem Programu jest udzielenie wsparcia finansowego na realizację zadania polegającego na usuwaniu wyrobów zawierających azbest osobom fizycznym i prawnym wykorzystującym wyroby zawierające azbest lub posiadającym odpady azbestowe na terenie Gorzowa Wlkp.

Dofinansowaniem objęte są koszty demontażu, zabezpieczenia, transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest na składowisku odpadów niebezpiecznych.

Termin składania wniosków jest ogłaszany na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Skwierzynie.

Realizacja Programu nie obejmuje kosztów związanych z zastąpieniem usuniętych wyrobów zawierających azbest wyrobami bezazbestowymi. Nie obejmuje również refinansowania wydatków związanych z usuwaniem azbestu poniesionych wcześniej przez użytkowników wyrobów zawierających azbest.

Prace polegające na usuwaniu azbestu wykonuje Wykonawca wybrany przez Gminę w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego.

Uczestnik Programu obowiązany jest we własnym zakresie dokonać zgłoszenia prac polegających na demontażu wyrobów zawierających azbest do Wydziału Budownictwa w Starostwie Powiatowym w Międzyrzeczu lub uzyskać pozwolenie na budowę/rozbiórkę obiektu budowlanego.

Zasady udzielania pomocy de minimis przedsiębiorstwom określone zostały w Rozporządzeniach Komisji (UE):

Rozporządzeniu Komisji (UE) Nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie zastosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. L 352 z 24.12.2013, str.1).

Rozporządzeniu Komisji (UE) Nr 1408/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art.107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis w sektorze rolnym (Dz.Urz. L 352, z 24.12.2013, str.9),

Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 717/2014 z 27 czerwca 2014r. w sprawie stosowania art.107 i 108 Traktatu Unii Europejskiej do pomocy de minimis w sektorze rybołówstwa i akwakultury(Dz. Urz. L 190, z 28.06. 2014, str.45).

Pomoc de minimis, o której mowa w ww. Rozporządzeniach (UE) stanowi szczególną kategorię wsparcia udzielanego przez państwo, gdyż uznaje się, że ze względu na swą małą wartość (do 200 tys. Euro – przemysł, drogowy transport pasażerski; do 100 tys. Euro - drogowy transport towarowy; do 15 tys. Euro rolnictwo –produkcja pierwotna produktów rolnych – hodowla zwierząt, uprawa zbóż, sadownictwo, ogrodnictwo, 30 tys. Euro rybołówstwo i akwakultura) nie powoduje ona zakłócenia konkurencji w wymiarze unijnym, w związku z czym, nie podlega obowiązkowi notyfikacji Komisji Europejskiej.